

steken, kan een groeiplaats zo niet voor altijd dan toch voor lange tijd in stand houden. Want alle oorzaken hebben we niet steeds in de hand; een daling of een te hoge stand van het grondwater bv. is veelal niet te corrigeren.

Het zijn beheersmaatregelen waarvan niet alleen onze *Anagallis* profiteert, maar ook verscheidene andere soorten voordeel

hebben, de een meer, de ander in mindere mate. Ik noem slechts Veldgentiaan (*Gentiana campestris baltica*), Slanke gentiaan (*G. amarella uliginosa*), Bitterling (*Blackstonia perfoliata serotina*), Parnassia (*Parnassia palustris*) en Rondbladig wintergroen (*Pyrola rotundifolia*). Met goede wil en kennis van zaken kunnen we veel bijdragen tot behoud en herstel van de flora.

Val Ferret

CHR. VAN ORDEN.

Rijdend tussen Martigny en de Grote Sint Bernhard Pas, begin juni 1969, waren wij enkele malen een bord met het opschrift „Visitez le pittoresque Val Ferret” gepasseerd. Gewend aan reclame via radio en T.V., die je wel eens af doet vragen waar geoorloofd liegen begint, kunt u zich voorstellen dat dit opschrift niet al te veel indruk maakte. Toch besloten wij enkele dagen later dit dal eens op te zoeken. Rijdend door een fabuleus landschap steeg met de minuut onze achting voor dit gebied. Langs de weg hooilandjes die uitdrukkelijk demonstreerden hoe deze er ook uit kunnen zien: kleine bloemenzeetjes.

De weg, die steeds stijgt tot uiteindelijk Ferret bereikt wordt en daar doodloopt, passeert vele subalpine schakeringen. Het echte alpine deel begint in Ferret. Daar floten van vele kanten de Alpenmarmotten, die we onderweg reeds in familieverband gezien hadden en die heel erg schuw waren. In de weilanden duizenden gentianen, zowel Stengellose als Voorjaarsgentianen (*Gentiana kochiana* en *G. verna*), afgewisseld door Zwavelgele anemonen (*Pulsatilla alpina sulphurea*) en Sporeviooltjes (*Viola calcarata*). De Turkse lelie (*Lilium martagon*) en de Gele gentiaan (*Gentiana lutea*) stonden er

ook in flinke aantallen, doch bloeiden nog niet. Crocussen waren grotendeels uitgebloeid, doch overal bloeiden in de nabijheid de tere en o zo mooie Franjeklokjes (*Soldanella alpina*) en Alpenleeuwebekjes (*Linaria alpina*.) In de Alpen weet je pas wat violet en blauw is. Door de veel intensievere straling in dit gebied wordt de koolzuurassimilatie dermate groot dat een overproduktie van suiker optreedt. Dit op zijn beurt heeft als gevolg dat o.a. de blauwe, violette en rode pigmenteringen van zoveel alpine planten zo indrukwekkend zijn.

De volgende dag waren we weer in Ferret, doch toen vroeg in de morgen. In Ferret had ik nl. dermate veel Citroensijzen, Kleine barmsijzen, Beflijsters en vooral Bergfluiters gezien en gehoord dat dit een nadere kennis-making nodig maakte. De eerste vogel die zich liet horen was voor mij een verrassing, nl. een Bosrietzanger, en dat op ruim 1900 meter. Het beestje zong bij een vervallen schuurtje in een weilandje. Rond het schuurtje groeiden vrij forse zuringplanten die het broedbiotoop vormden.

De hoogte was ook volgens Zwitserse ornithologische literatuur aan de hoge kant. Een Bosrietzanger in een absolute stilte en in deze omgeving te horen zingen is een heel

fijne belevenis !

Bij een smeltwaterstroompje dat het pad doorkruiste, zong even later een Bergfluiters zijn vrij eentonig liedje en baltsten Kleine barsijsen dat het een lieve lust was. Alhoewel verscheidene Beflijsters reeds jongen hadden, zelfs al uitgevlogen jongen, was het duidelijk dat zowel de Barsijsen als de Bergfluiters nog in het beginstadium waren. Het leek het beste om te gaan zitten in een open bosje bestaande uit Arve (*Pinus cembra*), Lariks en enkele Fijnsparren. De ondergroei van dit bosje was prachtig: tientallen struiken van de Alpenroos (*Rhododendron ferrugineum*), Jeneverbes, Vossebes, bloeiende Peperboompjes (*Daphne mezereum*) en vooral veel bloeiende Linnaeusklokjes (*Linnaea borealis*), alhoewel deze soort volgens de flora in Zwitserland niet algemeen moet zijn. Verder erg veel *Dryas octopetala*.

Veel Alpenkauwen, enkele Raven en zelfs zo af en toe een Steenarend vlogen rond de besneeuwde toppen van het Mont Dolent-massief. Geregeld lieten Alpenmarmotten met nog heel kleine jongen zich goed zien en op een gegeven moment werd een groepje Gemzen, weliswaar heel ver weg op een hoog plateau, zichtbaar.

Prachtige tafereeltjes van baltsende Barsijsen, alarmerende en foeragerende Beflijsters, Citroensijsen in gezinsverband, veel zingende Paapjes, overvliegende Rotszwaluwen, de bewuste Bosrietzanger en veel zingende Bergfluiters wisselden elkaar af. Van één van de paartjes van de Bergfluiters bevond het nest zich te midden van Vossebessen en bloeiende Linnaeusklokjes. Het stel bleek nog pas in het nestelstadium te zijn. De

Barsijsen vertoonden een sterke voorkeur voor een klein lariksbosje dat tegen een helling een kwijnend bestaan leidde. Bovendien was dit bosje getroffen door een lawine, zodat het een wirwar van platgeslagen, scheve en gebroken Lariksen vormde. Hier bleken de Barsijsen inderdaad te nestelen. In geen der 5 gevonden nesten — tot maximaal 1 meter boven de grond — lagen nog eieren. De vogeltjes waren opmerkelijk vertrouwelijk en gingen rustig door met nestelen terwijl ik er vlak bij stond. In hetzelfde bosje lag te midden van Vossebessen een nest met 4 jongen van de Beflijster.

Uren hebben we hier rond gekeken. Vanaf de pashoogte kwamen nog steeds late trekkende Boerenzwaluwen aanzetten. Het aantal liep stellig nog in de honderden. Ook Wespeneieren trokken nog noordwaarts.

Vanaf Ferret teruggaande troffen we nog prachtige groeiplaatsen aan van volop bloeiende Bosanemonen (*Anemone nemorosa*), Narcisanemonen (*Anemone narcissiflora*), *Viola biflora*, rapunzels (*Phyteuma scaposum*), *Primula hirsuta*, kartelbladen (*Pedicularis petiolaris*, *P. kernerii*) en veel orchideeësoorten, vooral de zogenaamde Vlierorchis (*Dactylorhiza sambucina*) in de gele variëteit. 't Was allemaal te veel om op te noemen. Hoofdzaak was dat paradijselijke biotopen elkaar op een afstand van 20 kilometers snel afwisselden in een landschap dat onder alle omstandigheden groots was.

De gehele omgeving van Martigny mag overigens gezien worden, vooral de Col des Planches was ook bijzonder mooi en moet voor botanici een waar Mekka zijn. We missen wat dat betreft in Nederland veel.